

EU-valet 2024: 10 förslag för trygga jobb

Vänsterpartiet går till val på tio förslag för trygga jobb. Förslagen handlar om att stärka arbetstagarnas rättigheter, motverka arbetslivskriminalitet och värna den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Vänsterpartiet anser att alla som arbetar i Sverige ska garanteras rimliga löne- och arbetsvillkor. Svenska kollektivavtal ska gälla alla som arbetar på svensk arbetsmarknad – oavsett varifrån man kommer. Facket måste kunna ta strid för detta. Det kräver förändring på EU-nivå.

1. Stärk plattformsarbetarnas rättigheter – tvinga plattformsföretagen att ta sitt arbetsgivaransvar

Gig-jobb, eller plattformsarbete, blir allt vanligare i hela EU. Matbud på cyklar och mopeder, taxichaufförer och andra arbetar ofta under usla villkor – och villkoren riskerar sprida sig till fler branscher om vi inte får ordning på systemet. Skälet till att de som jobbar för plattformsföretagen har så mycket sämre villkor är att de betraktas som egenanställda eller egenföretagare – trots att de jobbar åt plattformsföretagen. Plattformsföretagen drar in pengarna men behöver inte ta ansvar för de som gör jobbet. Plattformsarbetarna är istället ofta anställda hos ett egenanställningsföretag som fungerar som ett slags bulvan för det riktiga plattformsföretaget. Andra plattformsföretag har andra upplägg, gemensamt är att de ofta använder bulvanföretag för att inte behöva ta arbetsgivaransvaret. Anställningarna är ofta särskild visstid, vilket innebär stor otrygghet.

Vänsterpartiet anser att plattformsföretagen ska betraktas som arbetsgivare och att de som utför arbetet ska betraktas som anställda av plattformsföretagen – med de rättigheter och skyldigheter som följer av detta.

Det nyligen antagna plattformsdirektivet överlämnar åt medlemsstaterna att själva bestämma om plattformsarbetarna är arbetstagare och plattformsföretagen är arbetsgivare, utifrån nationell lagstiftning, kollektivavtal och praxis. Men det har visat sig svårt att lösa problemet genom den svenska modellen med förhandling mellan fack och arbetsgivare, eftersom problemets själva kärna är att plattformsföretagen inte vill räknas som arbetsgivare och idag slipper undan. För att kunna lösa problemet genom förhandling krävs därför förändrad lagstiftning som tydliggör att plattformsföretagen, som leder och fördelar arbetet, ska betraktas som arbetsgivare och att plattformsarbetarna ska betraktas som anställda av plattformsföretagen.

- ✓ Vänsterpartiet vill införa ny nationell lagstiftning som tydliggör att plattformsföretagen ska betraktas som arbetsgivare och att plattformsarbetarna ska betraktas som anställda av dessa företag. Det skulle förbättra möjligheterna att hitta en lösning inom ramen för den svenska modellen.
- ✓ Avskaffa anställningsformen särskild visstid. Den möjliggör dagens utnyttjande av plattformsarbetare och är ett gissel på arbetsmarknaden generellt.
- ✓ Förstärk plattformsdirektivet. Att ändra direktivet kommer att ta tid, men på sikt krävs att man ser över direktivet, till exempel att alla EU-länder åläggs att införa en anställningspresumtion som syftar till att omklassificera plattformsarbetarna till arbetstagare/anställda hos plattformsföretagen och att plattformsföretagen därmed betraktas som arbetsgivare.

2. Inför ett socialt protokoll – stärk arbetstagarnas rättigheter

EU:s marknadspolitik sätter företagens intressen framför löntagarnas intressen. Den fria rörligheten för företag inom EU har försämrat fackens möjligheter att kräva kollektivavtal. Företag kan kringgå svenska lagar och kollektivavtal, vilket bidrar till lönedumpning och ökad otrygghet på svensk arbetsmarknad.

- ✓ Vänsterpartiet vill införa ett juridiskt bindande socialt protokoll till EU:s fördrag som garanterar de fackliga rättigheterna och säkerställer att strejkrätten skyddas och undantas från de inre marknadsreglerna.

3. Förändra EU:s upphandlingsregler – gör det möjligt att kräva kollektivavtal vid all upphandling

Varje år köper det offentliga in varor och tjänster i Sverige för 800 miljarder kronor – det är nästan en femtedel av BNP. Därför får regler om offentlig upphandling enorm effekt på hur till exempel arbetsvillkor ser ut på svensk arbetsmarknad.

Men Lagen om offentlig upphandling (LOU) styrs av EU:s upphandlingsdirektiv. Enligt direktivet kan upphandlande myndigheter inte ställa krav på kollektivavtal i samband med upphandling – enbart *kollektivavtalsenliga villkor* vad gäller lön, arbetstid och semester. En upphandlande myndighet kan alltså inte kräva att leverantören ska vara bunden av kollektivavtal. Det skapar utrymme för lönedumpning och bidrar till otrygga jobb med dåliga villkor.

- ✓ Vänsterpartiet vill förändra EU:s upphandlingsregler så att det blir möjligt att ställa krav på kollektivavtal vid all offentlig upphandling – utan undantag.

4. Stopp för långa led av underentreprenörer

I den tragiska hissolucky i Sundbyberg där fem personer omkom, arbetade hela 119 underleverantörer på bygget samtidigt när hissen rasade. Med så många underleverantörer ökar risken att arbetsmiljöansvaret tappas bort på vägen.

Idag präglas bland annat byggsektorn av långa led av underentreprenörer. Det gör det omöjligt för beställaren/huvudentreprenören att ha kontroll över arbetsplatsen. Det leder till arbetslivskriminalitet, bristande arbetsmiljö och osund konkurrens.

- ✓ Vänsterpartiet vill införa begränsningar på upp till maximalt två underentreprenörsled i hela EU. Det ska gälla vid både offentligt och privat upphandlad verksamhet. Huvudentreprenören ska vara ansvarig för löner och arbetsvillkor i hela kedjan.

5. Värna den svenska arbetsmarknadsmodellen – nej till minimilönedirektivet

EU:s direktiv om tillräckliga minimilöner (minimilönedirektivet) innebär att EU får makt över lönebildningen i medlemsländerna. På sikt kan det underminera den svenska arbetsmarknadsmodellen.

På svensk arbetsmarknad ansvarar arbetsmarknadens parter för lönebildningen. Lönerna förhandlas fram och regleras i kollektivavtal. Den svenska arbetsmarknadsmodellen tjänar svenska löntagare, företag och Sveriges konkurrenskraft väl. Vänsterpartiet säger därför nej till minimilönedirektivet. Makten över vilka löner som ska gälla på svenska arbetsplatser ska ligga kvar hos arbetsmarknadens parter – inte överlämnas till Bryssel.

- ✓ Vänsterpartiet vill stoppa EU:s minimilönedirektiv. För närvarande driver Danmark, med stöd av Sverige, en process i EU-domstolen för att ogiltigförklara minimilönedirektivet. Om det misslyckas vill Vänsterpartiet att Sverige ges ett tydligt undantag från direktivet så att vår arbetsmarknadsmodell skyddas.

6. Inför en Lex Tesla - stoppa strejkbryteri genom utstationering

Under den pågående Teslakonflikten har Tesla använt sig av storskaligt strejkbryteri genom utstationerad arbetskraft från andra EU-länder. Detta är möjligt genom en lucka i utstationeringsdirektivet, det direktiv som reglerar utstationering av arbetskraft inom EU.

- ✓ Vänsterpartiet vill täppa till luckan i lagstiftningen och ändra EU:s utstationeringsdirektiv så att man inte ska kunna flytta arbetstagare mellan EU:s länder för att bryta en konflikt på arbetsmarknaden – en Lex Tesla. Arbetsmiljöverket är ansvarig myndighet för utstationering i Sverige. Vårt förslag om en Lex Tesla innebär att Arbetsmiljöverket ska neka utstationering om den innebär strejkbryteri.

7. Inrätta ett europeiskt center mot arbetslivskriminalitet

Idag finns flera regionala center mot arbetslivskriminalitet i Sverige där myndigheter kan samarbeta för att motverka brottslighet i arbetslivet. Eftersom arbetslivskriminaliteten är gränsöverskridande krävs ett institutionaliserat samarbete även på EU-nivå.

- ✓ Vänsterpartiet vill inrätta ett europeiskt center mot arbetslivskriminalitet inom ramen för den europeiska arbetsmyndigheten, ELA. Centret bör få i uppdrag att bidra med information och öka samarbetet mellan myndigheter i olika länder i syfte att stoppa kriminella arbetsgivare inom EU.

8. Inför en gemensam europeisk lägstanivå för antalet arbetsmiljöinspektörer

Arbetsmiljöinspektörer har en viktig roll för att upptäcka kriminella företag. Idag har många EU-länder alltför få inspektörer i förhållande till antalet anställda, däribland Sverige.

- ✓ Vänsterpartiet vill att EU ska ställa krav på att antalet arbetsmiljöinspektörer i varje EU-land når upp till minst en inspektör per 10 000 anställda (i enlighet med ILO:s riktlinjer).

9. Införa ett europeiskt företagsregister som gör det möjligt att kontrollera företag med bas i andra EU-länder

I dag är det svårt för svenska myndigheter att kontrollera företag med bas i andra EU-länder. Fuskupplägg, obetalda sociala avgifter och taktiska konkurser är vanliga.

- ✓ Vänsterpartiet vill att EU ska inrätta ett europeiskt företagsregister och ett sökbart system där det går att kontrollera om arbetsgivaren betalar skatt och sociala avgifter för de anställda.

10. Förbud mot bemanningsföretag som utstationerar arbetskraft i byggsektorn

Idag arbetar en stor mängd utstationerad arbetskraft i Sverige, främst inom bygg- och anläggningsbranschen. Genom det s.k. ändringsdirektivet, som antogs 2018 och implementerades i Sverige 2020, stärktes möjligheterna till likabehandling mellan utstationerade och inhemska arbetstagare när det gäller lön och ersättningar. Det finns dock fortfarande möjlighet till lönedumpning genom utstationering, exempelvis genom utstationering av arbetskraft via bemanningsföretag.

- ✓ Vänsterpartiet vill se ett förbud mot att bemanningsföretag utstationerar arbetare inom byggsektorn, även i privat upphandling. Endast företag som också har byggverksamhet i hemlandet ska få utstationera personal.

